

SKÅNINGEN ELLER »STOPPEN»

Gammal dans, som har sitt ursprung i skånebygden. En mycket omtyckt sällskapsdans vid kalaser och fester.

Utgångsställning: Parvis efter varandra i ring, vända motsols. Sluten fattning n:r 1, men med den skillnaden att under takterna 1—8, 13—16 kavaljeren håller sin egen vänstra och damens högra hand stödd mot sin vänstra höft.

Steg: Druffsteg.

Paren omdansa medsols (1—7), varefter kavaljeren stannar med appell på höger fot (8). Ett druffsteg motsols med början på vänster fot (9), appell på höger fot (10), druffsteg medsols, med början på vänster (11), appell på höger fot (12). Druffsteg motsols (13—15), appell (16).

Ringens rörelseriktning blir under takterna 1—8 motsols, 9—10 medsols, 11—12 motsols och 13—16 medsols.

Under hela dansen dansa kavaljer och dam med motsatt fot.

MÖLLAREDANSEN

Uppställning: Parvis efter varandra i ring.

Fattning: Sluten fattning n:r 1.

Steg: Druffsteg och gångsteg.

Möllaredansen är en liten trevlig dans och har stor likhet med »Skåningen» eller »Stoppen».

Dansen är en pardans och till dansen hör en ramsa så lydande:

Kan Du dansa Möllaredansen, ett, två, tre?
Kan Du dansa Möllaredansen, ett, två, tre?
Möllaredansen, ett, två, tre
Möllaredansen, ett, två, tre, ett, två, tre.
Möllaredansen, ett, två, tre
Möllaredansen, ett, två, tre, ett, två, tre.

Obs! När paret svänger runt medsols börjar kavaljeren med vänster, damen höger druffsteg, och då är de dansandes rörelseriktning i ringen motsols. Då paret svänger runt motsols börjar kavaljeren med hö-

ger, damen med vänster druffsteg, och rörelseriktningen i ringen är medsols.

Avd. A. Paren dansa runt medsols med två druffsteg (1—2), omedelbart därpå i sidled tre små gångsteg (3—4). Till gångstegen sjunges ett, två, tre. Kavaljeren börjar v. h. v., damen h. v. h. Ringens rörelseriktning är motsols.

Avd. B. Paren dansa nu motsols två druffsteg (5—6) och omedelbart därpå i sidled tre gångsteg (7—8). Sjunges ett, två, tre. Kavaljeren h. v. h., damen v. h. v. I denna avd. är ringens rörelseriktning medsols. Paren komma därmed tillbaka till utgångsplatsen.

Avd. C. = avd. A. med den skillnaden att paren dansa fyra druffsteg (9—12) och därefter tre gångsteg i sidled (13—14).

Avd. D. = avd. B. och tillägget i avd. C. (9—12, 13—14).

Dansen kan efter behag upprepas från början.

SNURRBOCKEN

Snurrbocken eller »Snurrbottjen», såsom den benämnes på Tierpsmålet, återgives här sådan den av en medlem av föreningen »Allmogedansens Vänner» i Gävle, järnvägstjänstemannen J. B. Gussander, upptecknats efter en gammal nyckelharpspelman i Tierp, vid namn Ström. Även framlidne nyckelharpspelmannen på Skansen, Jonas Skoglund från Tolfta, bekräftade att dansen i hans ungdom varit mycket vanlig i

Tierp och kringliggande trakt. Skoglunds beskrivning av dansen överensstämmer med Ströms; likaså musiken, med undantag av sista takten.

Enligt riksspelman T. Härdelin i Delsbo lär dansen även förekommit rätt allmänt i Hälsingland.

Utgångsställning: Parvis efter varandra i ring, vända motsols. Sluten fattning n:r 3.

Paret dansar ett slags delsbopolska, som mycket liknar den vanliga hambopolskan, men skiljer sig därigenom att kavaljeren, utan föregående nigning på höger fot, för fram vänstra foten på första taktdelen och därefter gör vändningen på vänstra fotens tå utan understöd av höger fot (1—8). Kavaljer och dam vända sig här efter båda framåt, taga öppen fattning n:r 2, och springa framåt med vanliga springsteg och

med början på yttre foten i takt med musiken (9—16). Kavaljer och dam vända sig nu långsamt mot varandra med händerna i sidorna och göra komplimang för varandra (17); vända sig därpå långsamt helt om motsols och upprepa komplimangen, vända från varandra (18), samt vända sig slutligen helt om mot varandra (19), varefter dansen börjar på nytt i den ursprungliga, livliga takten.

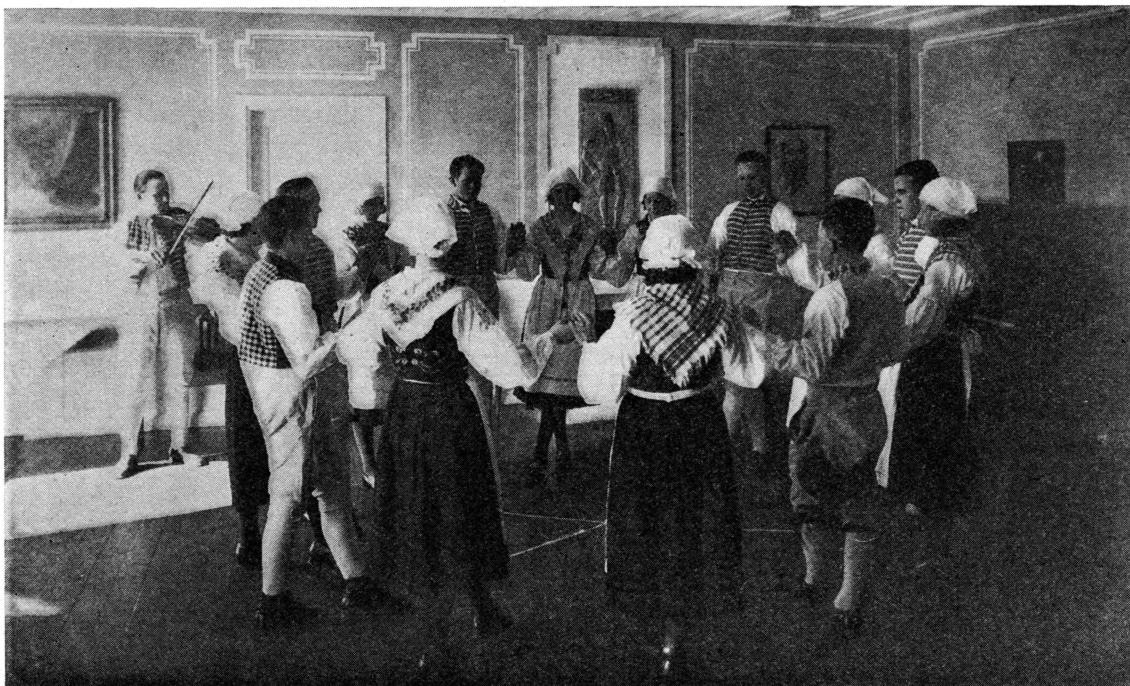
DANSA PÅ STRÅ

(Tävlingsdans från Jösse härad, Värmland.)

Ätta eller flera halmstrån utläggas på golvet, så att de bilda ett kors. Obegränsat antal deltagare. Till musik användes en livlig polka.

De dansande taga i ring och ställa sig mellan de utlagda halmstråna. Med ett hopp kastas det högra benet över det vänstra, vristen sträckt, så att benen komma i kors (1), med ett andra hopp kastas det

vänstra benet över det högra (2). Dessa steg upprepas under hela dansen, med varje steg skall ett halmstrå överhoppas på så sätt, att ett halmstrå skall befinna sig mellan de korslagda benen. Så fort någon av deltagarna trampat på ett halmstrå stannar dansen och den försumlige får gå ur, dansen fortsättes till endast en är kvar.

Dansa på strå.

VARSOVIENNE

En på sin tid vanlig och mycket omtyckt sällskapsdans som varit spridd runt om i bygderna. Flera varianter till dansen ha spårats inom skilda landskap.

Utgångsställning: Parvis efter varandra i ring vända motsols. Öppen fattning n:r 2.

Steg: I tur 1 springsteg, i tur 2 fryksdalssteg, i tur 3 gammalvalssteg.

Tur 1.

Båda börja med yttre foten. Kavaljeren svänger under tre små springsteg damen över till sin vänstra

sida (1), där han tager emot henne med sin vänstra arm, som han lägger om hennes midja, samtidigt som båda isätta den yttre foten något framflyttad med lyft tåspets (2). Kavaljeren svänger på samma sätt damen över till sin högra sida (3) och båda framsätta yttre foten med lyft tåspets (4). Upprepas (5—8).

Tur 2.

Paret dansar två fryksdalssteg på yttre foten (9—10), varefter kavaljeren på samma sätt som i tur 1

beskrives svänger damen över till sin vänstra sida (11) och båda isätta yttre foten med lyft tåspets (12). Efter ytterligare två fryksdalssteg på yttre foten (13—14) svänger kavaljeren damen över till sin högra sida (15) och båda isätta yttre foten med lyft tåspets (16).

Tur 3.

Paret dansar gammalvals (17—24).

SKOBODANSEN

Såväl beskrivningen som musiken till denna dans har meddelats och upptecknats av numera framlidne revisionssekreteraren Nils Andersson i Lund, som år 1885 sett dansen utföras av ett par bondgubbar på ett julgille i Hoftorup, Harjagers härad i Skåne.

Vi få anse dansen vara skånsk till börd, efter Nils Anderssons beskrivning, och att den är en av våra rent äkta allmogedanser torde ej behöva betvivlas. Dansen kan göras mycket humoristisk, beroende på de dansandes förmåga att framställa god humor, men man bör akta sig för att göra sig till för mycket och på detta sätt förstöra dansen.

Roligast blir det om en stor och en liten karl dansa tillsammans.

Utgångsställning: Två karlar, A och B, slutet fattning n:r 4.

A med högra och B med vänstra sidan mot fronten. Observera upptakten i musiken vid dansens början.

Tur 1.

A och B fatta varandras händer och gå, börjande med vänster fot, medsols med tre såvliga gångsteg (1), varefter de vid andra taktens början stanna med en stampning med höger fot och kvarbliva i den ställning, de vid stampningen intagit, liksom de betänka sig en smula att fortsätta dansen (2). Detta upprepas ytterligare tre gånger (3—8), varefter båda på liknande sätt gå motsols, nu med början på höger fot och stampningarna på vänster fot (1—8). Hela första turen har en dröjande, tveksam, betänksam karaktär, i motsats till andra turen, där all förlägenhet sättes åsido och i stället det omedelbara, drastiska kommer fram.

Tur 2.

Karlarna släppa varandras händer och vända sig, börjande med vänster fot, med tre steg ett helt varv runt medsols (9), varefter B hastigt böjer sig ned under det A med isättande av höger fot, svänger vänstra benet från vänster till höger över B:s huvud (10). (Se bilden.) Efter en ny liknande helomvändning (11) sparkar B över A:s huvud (12). Så vända

Skobodansen.

sig båda på nytt ett helt varv runt medsols (13) och böja sig framåt emot varandra, så att pannorna vidröra varandra (14). Slutligen vända de sig, fortfarande med tre steg, ett halvt varv runt medsols, så att de med ryggarna vidröra varandra (15), varpå båda med en kraftig knyck av rygglutet stöta varandra ifrån sig (16). Upprepas (9—16).

SJUSPRNIG

Upptecknad av *Kurt Bengtsson*, Kullagillet, Höganäs.

Uppställning: Jämna antal kavaljerer i stor ring, indelas i n:r 1 och 2.

Steg: Sidsteg, hoppsteg med benrörelser framåt-uppåt.

Tur 1 A.

Alla kavaljererna taga ringfattning och dansa sidsteg 8 takter medsols och 8 takter motsols (1—8, 1—8).

B. Kavaljer n:r 1 och 2 vända sig mot varandra och figurera med hoppsteg med början på vänster fot, ledig hand i sidan (9—12).

C. Alla vända sig mot ringens mitt, lyfta höger fot och sätta den sedan sakta ned (13—14).

A., B., C. upprepas 6 gånger, varje gång spelar musiken takterna 13—14 en gång mera, för varje gång tillkomma följande rörelser: Andra gången vänster fot. Tredje gången höger knäfall. Fjärde gången vänster knäfall (då står man på båda knäna). Femte gången höger armbåge stödd mot marken, samtidigt som höger hand placeras mot höger kind. Sjätte gången lika med femte men nu med vänster armbåge och hand. Sjunde gången låta kavaljererna sina händer falla med innersidorna till marken samtidigt med att de sänka huvudet och med pannan vidröra marken.

Musiken ökar hastigheten efterhand som rörelserna i C. tillkomma.

Förr i tiden, berättas det, att dansen upplöstes på så sätt att man tog bort en rörelse varje gång och började då med den sjunde, sedan den sjätte o. s. v. Alltså dansen försvann på samma sätt som den tillkom.

OXDANSEN

Ett allmännare namn på denna dans var »Frikassé», under vilken benämning den i början av 1800-talet dansades litet varstades i de västra och södra delarna av Sverige och enligt uppgift ännu i dag lär förekomma bland allmogen i Landskrona-trakten. Anledningen till namnet är utgivaren obekant. Möjligen är den att söka i de dansades vana att variera dansen med nya turer, vilka tillverkades för tillfället i hart när obegränsat antal. Sålunda har den i Karlstad, enligt uppgift av en gammal Karlstadsbo, dansats i ända till 48 turer.

Benämningen »Oxdans» lär härstamma från Karlstads gamla gymnasium. Det rådde som bekant i de gamla gymnasierna en strängt upprätthållen rangskilnad mellan de olika klasserna, vilken gav sig uttryck i mångahanda former. En sådan var i Karlstad den plägseden att låta de lägre klasserna, de så kallade oxarne, till de högre klassernas förlustelse dansa »frikasseé», vilken då helt naturligt fick namnet »oxdans».

Turernas ordning kunde härvid betydligt växla allt efter andemeningen med dansen. Sålunda kunde

dansen antingen, såsom i beskrivningen här nedan, avse att återgiva, huru ett par personer från god sämja och artiga hövlighetsbetygelser så småningom övergingo till gräl och slutligen till fullt slagsmål. Eller också kunde turerna tagas i omvänd ordning och skulle då med sina många variationer giva en bild av huru de dumma och obildade »oxarne», naturligtvis genom de högre klassernas förädlade inflytande, fingo sina ursprungliga ohyfsade manér bortslipade och blevo väluppfostrade män.

Det är ifrån en gammal före detta elev vid Karlstads gymnasium, som Skansen genom artisten Gottfrid Kallstenius' förmedling hämtat oxdansen, sådan den här nedan beskrives; och det är av denna anledning den på Skansen utföres i gymnasiets gamla djeknedräkt, knäbyxor, läderbälte, djeknekappa och mjuk bredbrättig hatt.

Utgångsställning: De dansande, A och B, stå mitt framför varandra, omkring ett stegs mellanrum, båda händerna i sidorna, A står på damsida och B på herrsida. (Hoppar mot fronten.)